

УЯВЛЕННЯ ПРО СВІТ ТА РЕЛІГІЮ СЕРЕДНЬОВІЧНОГО СЕЛЯНИНА

Селянське світосприйняття завжди формувалося на основі християнського світогляду, але при цьому уявлення про релігію простими людьми в епоху Середньовіччя значно відрізнялося від канонів богослов'я. Зокрема, невдоволення селян умовами життя часто осмислювалося в християнських образах. З цього виникали «народні ересі» – вчення, які відхилялися від церковного. Проти таких рухів церква боролася жорстоко. Незгодні люди різних суспільних рівнів, що сумнівались у правильності вчення Христа, оголошувались еретиками і потрапляли у список інквізиції. Інквізиція була спеціально організована церквою для боротьби з незгодними. Вона виникла в XII ст. як форма церковного суду і перетворилася у велику організацію. Підпорядковувалася особисто папі римському. Спочатку еретиків карали, як вважалося, найжахливішим способом, відлучаючи від церкви, а в разі радикальності незгодних їх кидали до в'язниці, чи віддавали у руки світських суддів, які, як правило, засуджували еретиків до «страсти без пролиття крові», тобто, спалення живцем на вогні [1].

Меси в середньовічних церквах часто проводилися неосвіченими священиками. Через їх незнання служба велася неякісно або зовсім не відповідала церковним правилам. Особливо це було помітним у невеликих містах та селах Франції. Відповідно, можна зрозуміти, яким було ставлення до священика. Неосвічений народ, який пізнавав Біблію через проповідь неосвіченого священика, відносився до Бога, як до чогось незрозумілого і могутнього. Погрішності священнослужителів не закінчувались неправильними богослужіннями. Постраждали також і ритуали, які мали характер далекий від християнського, а мали в собі традиції, які ще збереглися від часів галло-римської цивілізації [2].

Серед селян, особливо після закріпачення, постійно жила ненависть до гнобителів-землевласників, і в той же час виявлялась повага до традиційної середньовічної персоналії рицаря – захисника християнства. Це помітно в такому жанрі як література. Вона найбільш яскраво представлена французьким героїчним епосом. Вершиною цієї творчості є епічна поема «Пісня про Роланда».

Сліди язичницьких вірувань селян простежуються у фольклорі, особливо в казках і приказках. У селянському фольклорі виражено негативне ставлення до багатих. Улюблений герой західноєвропейських казок – бідняк. Героєм народних казок у Франції був Жан-Дурень. Казковий матеріал середньовіччя світська і церковна література використовувала досить широко. Церковники-упорядники надавали цим

розповідям моралістичне тлумачення. Однак у всіх випадках – це лише матеріал, нерідко використовуються лише окремі епізоди, мотиви і деталі. Тільки з середини XVI ст. можна помітити введення в літературу власне казок, як самостійного жанру [4].

Селянські уявлення про справедливе життя, про благородство і честь звучать в оповідях про благородних розбійників. Жанром середньовічної народної творчості на цей сюжет стали балади. Балади поділяються на кілька груп: балади епічного змісту, розбійницькі балади, лірико-драматичні любовні балади, фантастичні та побутові. Головне в сюжеті любовних балад – оспівування справжнього почуття, душевних переживань закоханих. Фантастичні балади відображали вірування народу. Надприродний світ з його феями, ельфами та іншими фантастичними персонажами постає в цих баладах як реальний, дійсний світ. У баладі часто використовуються художні прийоми народної творчості. Особливістю балад є їх чіткий ритм [3; 5].

Селянську працю і відпочинок тісно пов'язують з піснями – обрядовими, трудовими, святковими, народними танцями. Народні співаки виступали нерідко і в замках феодалів, і в монастирях. З допомогою цього народна культура ставала надбанням усіх верств середньовічного суспільства. Народне мистецтво жонглерів і шпільманів стало основою світської лицарської і міської музично-поетичної культури.

У народній культурі існував потужний пласт народної сміхової культури. Карнавали, різні сміхові дійства на міських площах займали особливе місце в народній культурі. Засновані на ґрунті сміху, вони протистояли офіційним культурним формам і церемоніям – церковним і державним. Відмінні риси сміхової культури – свобода від релігійного догматизму, часто – пародія на церковний культ, скасування всіх ієрархічних відносин середньовічного суспільства, сильно розвинений ігровий елемент. Блазні і дурні – обов'язкові учасники свят – пародіювали різні церемонії «серйозного», офіційного життя [4; 5].

Аналіз доступних джерел з вказаної теми дозволяє зробити наступні висновки.

Середньовічні селяни в своєму світогляді цілком та самовіддано керувалися релігійними віруваннями, які, щоправда, були доволі примітивні.

Істотним фактором впливу була інквізиція, яка ставила перед людьми непереборну задачу – зрозуміти релігію, яку навіть не знає священник. Наслідком цього стало висміювання релігії поряд з феодалами і королями в народній творчості.

Розквіт народної творчості, зокрема літератури, зумовлений насамперед, суспільним невдоволенням, напругою між різними верствами суспільства, і тим, що література була найбезпечнішим і дозволеним методом вираження для селян свого протесту.

Список використаних джерел:

1. История инквизиции. Казни еретиков. Попытки, сжигание на костре. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://bibliotekar.ru/inkvizicia/index.htm>
2. История: менталитет средневекового человека. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://langedoc.narod.ru/history/mentalitet.htm>
3. Степанова У. Е., Шевеленко А. Я. История средних веков. Хрестоматия. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://kodges/43510-istoriya-srednix-vekov.-xrestomatiya.html>
4. Полікарпов В. С. Лекції з культурології. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://wmsafe/books/16889.html>
5. Клод-Анрі. Брейгель, чи майстерня сновидінь. У пошуках себе. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://psylib.ukrweb.net/books/konis01/txt05.htm>